

THE MONROE DOCTRINE” – 200 YEARS LATER

Zoran B. Obradović¹

Nenad S. Stajković²

Delivered: 4.2.2026.

Language: Serbian

Corrected: 27.3.2026.

Type of paper: Review paper

Accepted: 3.6.2026.

DOI number: 10.5937/vojdelo2602023O

Abstrakt: The central problem addressed in this paper is the economic and infrastructural penetration of non-hemispheric rivals, primarily China, into the geopolitical space of Latin America, which directly threatens the traditional dominance of the United States of America. The subject of the research encompasses the American strategic response through the contemporary reaffirmation of the Monroe Doctrine, formally codified in the National Security Strategy of the 47th President of the United States from 2025. The paper proceeds from the hypothesis that China's accelerated geoeconomic advance into the American hemisphere directly causes a transition in the American foreign policy paradigm from global liberal internationalism to regional transactional realism. The aim of the research is to explain the new forms of "Neo-Monroeism" and to analyse the key political, legal and economic mechanisms used by Washington to project power within its own neighbourhood. The research applies content analysis of strategic and legal documents, including the 2025 National Security Strategy and the Barr Memorandum, the historical method for tracing the evolution of the doctrine, and comparative analysis of macroeconomic data. The findings demonstrate that the new American strategy rests on three key pillars: the exclusion of strategic rivals from control over vital infrastructure such as the Panama Canal, the militarisation of border security, and the extraterritorial application of law in order to gain control over energy resources. The final conclusion is that the contemporary application of the Monroe Doctrine does not represent a return to isolationism, but rather an aggressive defence of regional hegemony and the construction of "Fortress America" as a necessary geostrategic precondition for the survival of the United States as a superpower in a multipolar world.

1 University of Defence in Belgrade, School of National Defence "Vojvoda Radomir Putnik", Belgrade, Republic of Serbia, e-mail: obradoviczoran2011@gmail.com, <https://orcid.org/0009-0006-7078-499X>

2 University of Defence in Belgrade, Military Academy, Belgrade, Republic of Serbia, <https://orcid.org/0009-0003-8451-4235>

Keywords: Monroe Doctrine, U.S. National Security Strategy, 47th President of the United States, transactional realism, Neo-Monroeism, Latin America, multipolarity

If America wants concessions, she must fight for them. We must purchase power with our blood.

James Monroe, 1823

Introduction

Over the 200 years since the proclamation of the Monroe Doctrine, the entire planet has become the “Western Hemisphere” and “America’s backyard”: a territory subject to mandatory American interference, ranging from the “suggestion” of solutions to all internal issues to their imposition, very often by open military force. The imposition of solutions has had three main phases: limited imposition until the beginning of the Second World War, cautious imposition from the end of the Second World War until the fall of the Berlin Wall, and direct imposition from 1991 until the end of the first decade of the twenty-first century (Collins, 2010). Over the last fifteen years, up to the beginning and during the “Special Military Operation” in Ukraine, we argue, has been characterised by the direct imposition of solutions through non-military means (Popp, 2019), which, with the strengthening of multipolarity, is declining to the level of indirect or cautious influence (Forca, 2018).

While the theoretical basis for understanding the transformation of American doctrine can be found in authors who analyse non-kinetic tactics and multipolarity, such as Popp (2019) and Forca (2018), the concrete actions of the 47th President of the United States, Donald Trump, including signed executive orders and publicly stated positions, provide empirical confirmation of the transition towards a new form of American influence.

In his regular State of the Union address, the fifth President of the United States, James Monroe, formulated several principles of American foreign policy that attracted considerable attention not only among the American public, but also in Latin American and European states.³ (Gilderhus, 2006) In brief, these principles implied that countries which had achieved political independence on the American continents must not become the object of European recolonisation, while the United States would regard “any attempt by European powers to interfere in the internal affairs of free American countries” — including the imposition of their own political systems — as “a threat to its own peace and security”. “In return”, Monroe stated at the time, “America would not challenge the rights and claims of European powers in their existing American colonies, nor would it interfere in internal European politics” (U.S. Department of State, n.d.; Perkins, 1963).

3 These several propositions mainly concerned the political sovereignty of a number of states which, after the Napoleonic Wars, had gained independence from the Spanish monarchy, and which many European colonial powers regarded as prey to be seized.

At the moment he delivered his address — largely based on a document drafted by his successor in the White House and then Secretary of State, John Quincy Adams — the United States consisted of 24 federal states, wedged between the vast territories of the British and Spanish Empires. Few observers saw in this foreign policy programme anything more than solidarity with the movement for the liberation and unification of South America according to the North American model, which at the time was being pursued, with great enthusiasm but limited success, by the charismatic Simón Bolívar.⁴ (Collins, 2010)

Only about one hundred years later, after the union of colonies had first developed into the world's most advanced and fastest-growing economy following the end of the First World War, then into a local hegemon with a "messianic" complex, and finally into a global superpower that drew the maps of interwar and post-war Europe and East Asia, Adams's "dry" document⁵ was recognised as a visionary political strategy that served as one of the key instruments in transforming the American republic into an empire with global ambitions (Collins, 2010; Mearsheimer, 2014).

Starting from these historical premises and contemporary geopolitical changes, this paper formulates the following main research hypothesis: China's geoeconomic expansion of the Western Hemisphere directly causes a transition in the American foreign policy paradigm from global liberal internationalism to regional transactional realism. At the same time, testing this causal relationship and explaining the new forms of "Neo-Monroeism" constitute the central research question of this paper.

From Regional Fear to Global Supremacy

At the time of the proclamation of the Monroe Doctrine in 1823, the United States of America was, in comparison with the European giants, a young and militarily underdeveloped nation. Although it feared the power of the British Empire, restored monarchist France and expansionist Russia, American statesmen recognised a unique geopolitical opportunity. Taking advantage of the fact that the British navy, for reasons of its own interests, opposed the recolonisation of South America, the United States boldly announced a doctrine that declared the New World to be a sphere of American interest. Although at the time it was too weak to enforce the doctrine militarily on its own, this declaration, supported by implicit British naval power, laid the foundation for future American supremacy in the Western Hemisphere and symbolically marked the beginning of its rise as a world power (May, 1975).

The process of transforming the United States into a world power did not occur overnight. Everything changed when the United States entered the global stage during the First World War, dictating the terms of post-war peace through Wilson's Four-

4 Simón José Antonio de la Santísima Trinidad Bolívar y Palacios, Spanish: Simón José Antonio de la Santísima Trinidad Bolívar y Palacios, 24 July 1783 – 17 December 1830, was a South American revolutionary leader. Bolívar was of Basque origin. He led struggles for independence in Venezuela, Colombia, Ecuador, Peru, Panama and Bolivia. In these states, as well as in most other South American countries, Simón Bolívar is regarded as a hero.

5 Posthumously named the "Monroe Doctrine".

teen Points. This rise culminated after the Second World War, when the United States established a global balance with the opposing Soviet bloc.

After the collapse of that bloc, the United States no longer faced obstacles to extending the logic of "American exceptionalism" and an exclusive zone of influence far beyond its borders. During the unipolar moment, through various iterations of American grand strategy, from the Clinton and Bush administrations to the Obama administration, American foreign policy intervened across the globe. Instead of NATO being dissolved after the disappearance of the Warsaw Pact, it was used as an instrument for penetrating the geostrategic depth of rival great powers.

Such practice represented an attempt to globalise the Monroe Doctrine: treating almost the entire world, including Eastern Europe and the Middle East, as an expanded "American backyard". However, it was precisely this imperial overstretch, that is, global interventionism, that illustrated the unsustainability of such an approach in the twenty-first century.⁶ As multipolarity accelerated, and rivals such as China began to penetrate Latin America itself economically, the United States was compelled to abandon the ambition of universal hegemony and, through the new National Security Strategy of 2025, urgently return to the protection of its own hemisphere (Jevtić et al., 2018).

U.S. (Anti-)Colonialism in the First 100 Years of the Monroe Doctrine

The essential value of the doctrine, as of all major strategic documents in human history, lies in its ambivalence (Gilderhus, 2006). The United States acquired the "right" to invoke it, although it was unilateral, by claiming that, at the level of national policy, it obliged Washington to oppose colonialism and to fight for the "freedom and prosperity" of all the peoples of the Americas. On the other hand, when necessary, the Doctrine also served as the foundation of an isolationist policy (Collins, 2010).⁷

At the same time, the Doctrine served as a pretext for military interventions, embargoes, naval blockades, sanctions, the financing of political coups and armed rebellions, and even open occupations and annexations of "free and independent" Latin American countries, whenever their policies were assessed as constituting any form of threat to the "land of the free and the home of the brave", or whenever any conflict of interests arose (Oren, 1998). Latin America was thus declared an exclusive zone of U.S. interest, influence and action — an "American backyard" — which, in essence, it

⁶ The scale of this overstretch is best illustrated by the fact that U.S. military expenditure accounts for almost 40% of total global defence spending, which represents an enormous long-term economic burden. For more detail on military expenditure trends, see: Tian, N., Lopes da Silva, D., Liang, X., Scarazzato, L., Béraud-Sudreau, L., & Assis, A., Trends in World Military Expenditure, 2022, SIPRI, 2023.

⁷ This policy, in turn, invoked John Quincy Adams's famous speech of 1821, in which the Secretary of State claimed that "America does not go abroad in search of monsters to destroy"; rather, it benevolently wishes freedom and independence for all. This represented an early expression of the concept of American exceptionalism.

remains to this day, with the exception of a few "renegade" countries that are experiencing the most difficult years, and in some cases decades, of their history (Adams, 2008).

During the first 100 years of the doctrine's application, the United States more than doubled its territory and consolidated its possessions on the North American continent, largely at the expense of "free and independent" Mexico, but also through a series of low-intensity yet brutal and often entirely genocidal wars against the indigenous Native American population. It then quietly expanded the notion of the "American backyard" to include Spanish possessions in the Caribbean and the Pacific (Collins, 2010). In this way, the United States incorporated Puerto Rico, Guam, Hawaii, the Mariana Islands and Samoa into its empire, while also establishing client regimes in Cuba and the Philippines (Adams, 2008).

The "liberated" peoples of Cuba, Hawaii and the Philippines soon had the opportunity to experience first-hand the double standards of American technocracy (Collins, 2010), which before them had been experienced by the indigenous American peoples of the Cherokee, Lakota, Comanche, Creek and Iroquois nations, as well as by American Southerners who had understood the idea of self-government and self-determination too literally (Oren, 1998; May, 1975).

America adopted all the worst features of European colonialism. The Monroe Doctrine was an ideal instrument: on the one hand, it proclaimed the lofty ideals of freedom and equality⁸, while on the other, it turned the Western Hemisphere into an American "sandbox", within which the United States could grow, develop and, in relative peace from the turbulence of world politics, conduct its political experiments (Gilderhus, 2006). Ever faithful to the simulacra of the "rule of law" and "democratic procedures", American institutions duly redefined and supplemented the Doctrine so that the increasingly aggressive ambitions and ever more insatiable appetites of the young empire could be subsumed under it. It was precisely this historical absolute control over the Western Hemisphere that constituted the necessary foundation of American global power, which directly explains our central hypothesis: when that logistical and resource base is today threatened by Chinese penetration, Washington is compelled to abandon globalism and return to aggressive regional realism (Gilderhus, 2006).

One of the first official "amendments and additions" — the Olney Corollary of 1895 — allowed America to mediate, naturally by means of its army and navy, in territorial disputes in Latin America, which led to its involvement in the dispute between Britain and Venezuela over the Guayana Esequiba region (Gilderhus, 2006)⁹. The Roosevelt Corollary served as a prelude to a series of "decolonisations" in the Caribbean and Central America, led by U.S. President Theodore Roosevelt, the so-called "Banana Wars". In this context, "threatened interests of American companies" were sufficient grounds for intervention, including the collection of debts that Latin American states had naively accumulated with American banks (Adams, 2008).

The Lodge Corollary extended the Doctrine to the activities of foreign corporations, whose operations on the American continent could provoke an aggressive response

⁸ These ideals increasingly spilled over from the American continent onto American dependent territories and soon-to-be American colonies.

⁹ In such a way that it remains, to this day, a potential source of regional instability.

by the American state (Adams, 2008). This was a foreign policy practice that theorists often refer to as “gunboat diplomacy”¹⁰ (Gilderhus, 2006).

Finally, at the beginning of the twentieth century, with its entry into the First World War under the leadership of President Woodrow Wilson, the United States finally “emerged from the shell” of its own isolationism. The decisive economic and military contribution of American forces on the side of the Entente not only turned the tide of the war, but also positioned Washington as the principal arbiter in post-war Europe. Through Wilson’s “Fourteen Points” and active involvement in shaping the Versailles peace order, this global armed conflict enabled the United States to begin doing what it had originally promised not to do: to interfere directly in the internal affairs of Europe. This marked the beginning of the process by which the logic of the “American backyard” was extended far beyond the boundaries of the Western Hemisphere, onto European soil itself (Collins, 2010). The Monroe Doctrine thus became a key component of the so-called U.S. “Grand Strategy” in the first half of the twentieth century, defining a new form of global interventionism under the guise of promoting democracy (Adams, 2008; Collins, 2010).

Contemporary Reactions: Bolivarianism as a Response to Neo-Monroeism

The fact that the Monroe Doctrine is not merely a historical relic, but a pressing political issue, is best illustrated by the International Anti-Imperialist Forum held at the theatre of the Military Academy in Caracas in early December 2023. Symbolically organised on the bicentenary of Monroe’s address, the gathering was entitled “Bolivarianism vs. Monroeism”. This event crystallises the contemporary reaction of Latin American states, which no longer view American policy through the prism of the “protection of democracy”, but rather as overt neo-imperialism.

While the United States continuously modifies the Monroe Doctrine in order to preserve its right to unilateral interventions and economic domination — the most extreme symbol of which is the continued existence of the military base and prison at Guantánamo Bay in Cuba — Latin American states are building their contemporary resistance on the revival of the ideas of Simón Bolívar (Petrović, 2023). The Bolivarian

10 The term refers to the imperial practice of great powers, primarily the United States and Great Britain, in the late nineteenth and early twentieth centuries. Instead of launching costly land invasions to collect debts or extract favourable trade agreements from weaker states in Latin America and Asia, great powers would dispatch heavily armed ships, or gunboats, to the main ports of those countries. The mere physical presence of warships and the demonstration of force constituted an unambiguous threat of bombardment, thereby coercing political and economic concessions without a formal declaration of war. to extract favourable trade agreements from weaker states in Latin America and Asia, great powers would dispatch heavily armed ships, or gunboats, to the main ports of those countries. The mere physical presence of warships and the demonstration of force constituted an unambiguous threat of bombardment, thereby coercing political and economic concessions without a formal declaration of war.

doctrine implies genuine liberation, decolonisation and, above all, the integration of the American South.

The historical concept of Gran Colombia, 1819–1831, which Bolívar founded as a powerful, unified state capable of counterbalancing external powers (Lynch, 2006), is today being reactivated as a geopolitical ideal. Although that state was short-lived, its essence — the idea that unity is the only guarantee of sovereignty — has become the foundation of contemporary “Bolivarianism” (Petrović, 2023).

In the context of our hypothesis, the contemporary reaction of Latin America to America’s return to “regional transactional realism” is reflected precisely in this ideological resistance. Faced with pressure from Washington, which is attempting to “lock down” its own backyard, countries such as Venezuela use Bolivarianism as a political platform for rejecting American paternalism. More importantly, this ideological resistance serves as a source of legitimacy for seeking alternative strategic partners outside the Western Hemisphere, primarily in China and the BRICS countries, thereby directly accelerating the geoeconomic expansion addressed by the central hypothesis.

Reaffirmation of the Monroe Doctrine through the National Security Strategy of the 47th President of the United States

The publication of the new U.S. National Security Strategy in November 2025 marked a definitive break with liberal internationalism and a return to a realist, hemispheric foreign policy orientation. While previous administrations often neglected Latin America by focusing on Eurasia, the administration of the 47th President explicitly codifies the “Trump Corollary to the Monroe Doctrine”. This document not only revives the principles of 1823, but also redefines them through the prism of contemporary great-power competition, positioning the Western Hemisphere as an exclusive zone of American sovereignty, economic dominance and security primacy.

Analysis of the strategy reveals three key pillars of this neo-Monroeist approach: the exclusion of rivals, the militarisation of border security, and control over strategic resources.

The word “corollary” is used in the U.S. National Security Strategy of November 2025, where page 5 refers to the “‘Trump Corollary’ to the Monroe Doctrine”. Etymologically, the term derives from the Latin *corollarium*, which originally meant a “gratuity”, “gift” or “small wreath” given to actors or guests. Later, in logic and mathematics, it acquired the meaning of a “necessary consequence” or an “implied addition”. In logic and mathematics, a corollary is a proposition that follows directly from an already proven theorem, without the need for further substantial proof. For example, if the theorem is “All humans are mortal”, the corollary would be “The emperor is also mortal”. It does not need to be proven separately for the emperor, since it follows by itself from the main proposition.

The “Trump Corollary”: Exclusion of Non-Hemispheric Rivals

The core of the new strategy is the concept of “denial of access”. The document clearly states: “We will deny non-hemispheric competitors the ability to position forces... or to own and control strategically vital assets in our hemisphere”. This is a direct response to China’s economic and infrastructural penetration of the region, which Washington now treats as an existential threat equivalent to the former European colonialism. (Trump, 2025b)

Unlike during the Cold War, when the focus was on ideology, the “Trump Corollary” is transactional. It introduces the principle of “Enlist and Expand”, whereby regional partners are required to “reject rival influence” and align their security and economic policies with the United States in exchange for access to the American market. The strategy announces a review of the global military presence in order to redirect resources towards “urgent threats in our hemisphere”, thereby redefining Latin America once again as the primary geopolitical theatre of American national security (Trump, 2025b).

Control of Strategic Chokepoints: The Case of the Panama Canal

The operationalisation of the “Trump Corollary” is most visible in relation to critical infrastructure. The strategy calls for the “urgent identification of strategic chokepoints and resources in the Western Hemisphere” in order to ensure their protection. In this context, the rhetoric of the 47th President regarding the Panama Canal gains its strategic confirmation.

In his inaugural address, the President reiterated his intention to “take back” the Panama Canal, claiming that it is de facto controlled by China through economic concessions (Trump, 2025a). Although the Canal was transferred to Panamanian jurisdiction in 1999, the new NSS explicitly states that the United States will not tolerate foreign ownership of “critical infrastructure, ports and military installations” in its backyard.¹¹ This opens the door to a revision of existing arrangements under the pretext of national security, treating the Chinese commercial presence in Panamanian ports as a violation of the Monroe Doctrine.

In this regard, it should be noted that the Chinese company CK Hutchison had operated the ports of Balboa and Cristóbal since 1997, when Panama granted the company 25-year concessions. The concessions were renewed for another 25 years in 2021, while ownership is now set to be taken over by the American company Black-Rock. The geopolitical significance of this transaction was confirmed by Beijing’s re-

11 This new American strategic position was rapidly operationalised through recent bilateral diplomatic agreements aimed at curbing Chinese influence over the Canal (Autoridad del Canal de Panamá, 2025).

action. Immediately after the announcement that the American company BlackRock would assume control over the ports of Balboa and Cristóbal, the Chinese authorities initiated proceedings against CK Hutchison. The State Administration for Market Regulation (SAMR) opened an antitrust investigation, while state media in Hong Kong characterised the move as an "act of betrayal" and a "cowardly submission" to American pressure (The Guardian, 2025; Al Jazeera, 2025). This legal retaliation by Beijing demonstrates that China did not regard the ports in Panama as mere commercial assets, but as strategic strongholds in America's backyard, the loss of which is a direct consequence of the implementation of the new American strategy.

Border Security and "Fortress America"

The third element in the reaffirmation of the doctrine is the redefinition of migration as a military-security issue. The strategy declares that the "era of mass migration is over" and establishes border security as a "primary element of national security".

This approach legitimises the use of force against non-state actors. By designating drug cartels as "foreign terrorist organisations", Washington grants itself the right to undertake unilateral military actions, including the "use of lethal force", on the territory of neighbouring states, replacing the previous model of cooperation in law enforcement with direct military engagement. Such a policy represents a modern, militarised version of the Roosevelt Corollary, in which the United States assumes the role of "policeman" that forcibly establishes order along its borders in order to protect itself from "invasion".

However, the economic nationalism of the 47th President also has a predatory dimension towards traditional allies. While the rhetorical focus of the strategy is directed towards non-European rivals, primarily China, practice shows that American legislation such as the Inflation Reduction Act of 2022 and its successors within the new strategy functions as a magnet that draws European industrial capital away from Europe. The combination of massive state subsidies and cheap energy, which the Strategy highlights as a strategic priority for reindustrialisation, creates irresistible pressure on German companies to relocate their production facilities across the ocean. As the document states, the goal is to bring production back home, or to re-shore it, but in a world of limited resources, American reindustrialisation directly leads to the deindustrialisation of Germany. In this way, the Monroe Doctrine is expanded in economic terms: it no longer merely defends the Western Hemisphere from external incursions, but actively absorbs vital capacities from Europe in order to ensure American dominance.

Legal Continuity of Interventionism: From the Barr Memorandum (1989) to the Maduro Case (2026)

The operationalisation of the “Trump Corollary” rests not only on political will, but also on a firm, albeit controversial, legal foundation dating back to the end of the Cold War. The key document that legitimises Washington’s contemporary actions in the Western Hemisphere is the memorandum of the Office of Legal Counsel of 21 June 1989, entitled “Authority of the FBI to Override International Law in Extraterritorial Law Enforcement Activities”. The author of this document, then Assistant Attorney General William Pelham Barr, established a legal precedent that the current administration uses as *carte blanche* for action against the regime in Caracas.

The Barr Memorandum explicitly asserts that “the President, acting through the Attorney General, has inherent constitutional authority to order the FBI to investigate and arrest individuals for violations of U.S. law, even if such actions violate customary international law”. Moreover, the document states that such actions are not prohibited even by Article 2(4) of the Charter of the United Nations, which guarantees the territorial integrity of states, because that provision is not “self-executing” in U.S. law.

The essence of this legal logic is that the sovereignty of other states does not constitute an obstacle to the American executive branch when the defence of national interests or the enforcement of U.S. laws is at stake. The memorandum concludes that an arrest carried out in violation of foreign or international law does not violate the Fourth Amendment to the U.S. Constitution, thereby removing domestic legal obstacles to the abduction of foreign statesmen.

Application to the Case of Venezuela: Narcoterrorism as a Pretext

This legal matrix, originally used to justify the invasion of Panama and the arrest of Manuel Noriega in 1989, has today been reactivated in full capacity through action against Venezuelan President Nicolás Maduro. Invoking the “Trump Corollary” and the National Security Strategy, which defines drug cartels as foreign terrorist organisations, the administration used the Barr precedent to carry out the extraterritorial arrest — *de facto* abduction — of President Maduro and his wife. As the 1989 Memorandum states, the United States reserves the right to “use its statutory authority to arrest individuals... even if the FBI’s actions violate international law”.

By this act, the United States sent a clear message to the entire Western Hemisphere: the status of head of state and international diplomatic immunity do not apply if Washington designates a leader as a threat to its internal security, or Homeland Security. William Barr’s legal logic, according to which “the executive branch is authorised to act inconsistently with international law”, has become the supreme law of the “American backyard”. The Maduro case thus ceases to be an isolated incident and becomes confirmation that, in the twenty-first century, the Monroe Doctrine has

evolved into a U.S. right to unlimited police and military intervention against any actor south of the Rio Grande.

Using this construction, the administration of the 47th President of the United States designated the Venezuelan leadership as narcoterrorists. However, it should be noted that, according to the official report of the competent U.S. authorities, narcotics represent a significantly lesser threat from this direction than the strategic interests relating to oil. Namely, the 2025 National Drug Threat Assessment (NDTA), issued by the U.S. Drug Enforcement Administration, focuses almost exclusively on Mexican cartels and fentanyl, while mentioning Venezuela only marginally in the context of migrant gangs,¹² rather than as a primary source of narcotics (Drug Enforcement Administration [DEA], 2025). This technical detail reveals that the label of narcoterrorism is primarily a geopolitical instrument for legitimising control over the world's largest oil reserves¹³, rather than a reflection of an actual security threat to the United States.

12 In the aforementioned report, the 2025 National Drug Threat Assessment (NDTA), the focus of U.S. security agencies with regard to Venezuela is primarily directed at transnational criminal groups such as Tren de Aragua, which engage in extortion and human trafficking along migrant routes, while the main vectors of the narcotics threat are located in Mexico.

13 According to official data from the Organization of the Petroleum Exporting Countries (OPEC), Venezuela possesses the largest proven crude oil reserves in the world, estimated at more than 303 billion barrels, surpassing even Saudi Arabia.

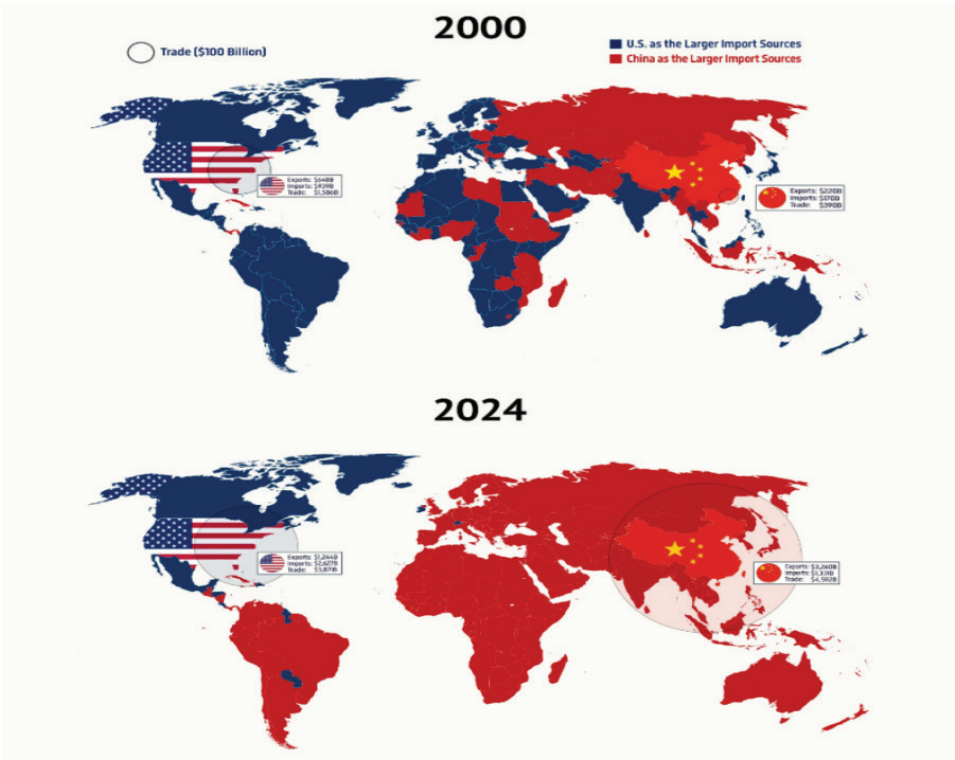

Figure 1. Dominant global sources of imports of industrial goods – a comparative overview of the US and China, 2000 and 2024

Source: Adapted from Econovis (2024), based on data from the U.S. Census Bureau and the General Administration of Customs of China.

Figure 1 presents a structural geopolitical shift in global trade through a comparison of the two superpowers. This visual representation clearly illustrates the reason for the reaffirmation of the Monroe Doctrine: whereas in 2000 the Western Hemisphere was economically integrated with the United States, shown as the blue zone, by 2024 it shows the almost complete dominance of China, shown as the red zone. The 2025 Strategy is a direct response to this trend, within which China has assumed dominance in the zone of exclusive U.S. interests. It represents Washington's attempt to restore primacy in a region where it has lost the economic battle to Beijing. An analysis of the situation in 2024 makes it clear why the current administration claims that the Monroe Doctrine is under threat.

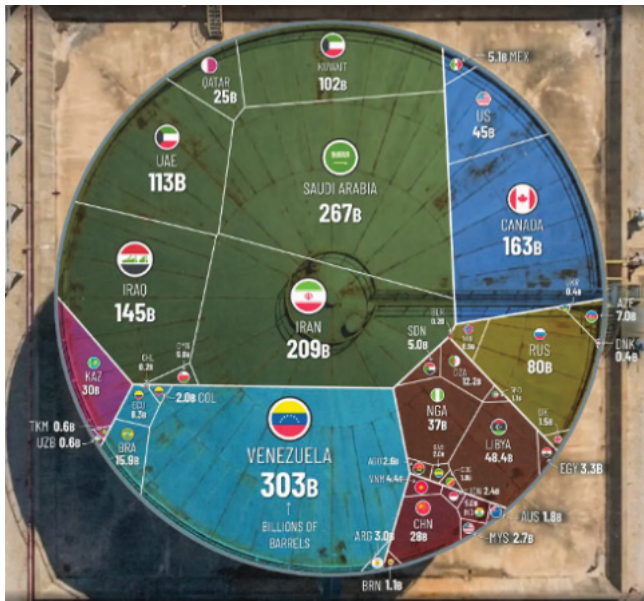

Figure 2. Countries with the largest proven oil reserves in the world, as of the end of 2025

Source: Adapted from Visual Capitalist (2025), based on data from OPEC and the Government of Canada.

As previously analysed in the context of extraterritorial actions against the Venezuelan leadership, Figure 2 provides unequivocal visual and statistical confirmation of Washington's actual geopolitical motives. With 303 billion barrels of proven reserves, Venezuela possesses the largest oil wealth on the planet, surpassing even traditional Middle Eastern powers such as Saudi Arabia (Investopedia, 2026b). This figure directly reinforces our argument: the aggressive application of the "Trump Corollary" and the invocation of the Barr Memorandum are not primarily motivated by the fight against drug cartels, but by the urgent need to secure exclusive control over the world's largest energy resource in America's own "backyard". At the moment when Chinese geoeconomic influence in the region is growing, such resources become a key factor driving the United States towards regional transactional realism.

Figure 3. Monthly crude oil production in Venezuela, in thousand barrels per day, 2022–2025

Source: Adapted from Investopedia (2026a), based on data from OPEC and CEIC

As can be observed in Figure 3, after several years of collapse, crude oil production in Venezuela shows a modest trend of growth and stabilisation in the period from 2022 to early 2025, reaching a level of slightly below one million barrels per day, or 995,000. However, although the curve indicates a short-term recovery, this level of output represents only a small fraction of historical capacity, given that in the 1990s the industry produced more than 3 million barrels per day. Today, Venezuela accounts for less than 1% of global production due to long-standing economic sanctions, shortages of equipment and intermediate goods, political decisions, as well as the technological difficulties inherent in extracting heavy crude oil¹⁴.

It is precisely in this vacuum of power and collapsed infrastructure that the core of our hypothesis lies. China has become the largest buyer of Venezuela's remaining oil production, taking around 80% of its exports, either directly or indirectly. Venezuela has been de facto economically colonised by Beijing, to which it owes approximately USD 60 billion in repayment of old debts (Modern Diplomacy, 2026; Channel News Asia, 2026). Such geoeconomic expansion into the zone of the world's largest oil reserves directly triggers Washington's response, placing the new U.S. administration in open confrontation with Beijing over control of resources in its own backyard.

14 Precise data on the historical decline in production, as well as assessments of Venezuela's current capacity in the context of global crude oil supply, are regularly analysed by the U.S. Energy Information Administration. See: U.S. Energy Information Administration (EIA), Country Analysis Executive Summary: Venezuela, 2023.

Beijing's Asymmetric Response: Circumventing the Monroe Doctrine through the Collapse of COMEX

"If you leave the dollar, you will not do business with the United States, because we will impose tariffs of 100 per cent on your goods."

Donald Trump, campaign rally in Mosinee, Wisconsin, 7 September 2024

The announced confrontation with the BRICS countries was no secret. As early as the 2024 election campaign, the 47th President of the United States clearly defined the price of opposing American monetary hegemony (Bloomberg, 2024). This statement confirms that tariffs in the new strategy are designed not only as protection for domestic industry, but also as a punitive mechanism against any state that attempts to trade in yuan or in gold-backed currencies, thereby directly subordinating the economic sovereignty of other nations to the preservation of the dollar.

How does this global financial conflict fit into the reactivation of the Monroe Doctrine 200 years later? The answer lies in the nature of contemporary asymmetric warfare. Although the new American strategy entails aggressive military positioning in the Western Hemisphere in order to protect resources, the expectation that China will intervene militarily to protect its interests in Venezuela or Panama is unrealistic. Instead of sending aircraft carriers into the Caribbean Sea, which would directly activate a U.S. military response in accordance with the traditional interpretation of the Monroe Doctrine, China follows the philosophy of Sun Tzu: "to win without fighting". Geographical distance and American naval superiority¹⁵ make a kinetic conflict illogical. Instead, Beijing circumvents the American regional shield and attacks the "Achilles' heel" of American power: the dollar-based financial system and control over commodity prices through the New York COMEX exchange.

COMEX, or Commodity Exchange Inc., is the marketplace where global prices of gold, silver and copper are determined, primarily through the trading of paper derivatives, namely futures contracts. American economic power rests on the ability to keep the prices of strategic metals artificially low through this exchange in order to strengthen the dollar. China, as the largest buyer of physical raw materials, uses the Shanghai Gold Exchange (SGE) as its principal weapon for attacking this system. Unlike New York, the SGE operates on the principle of physical bullion delivery. The scenario of "retaliation" implies that China and its BRICS partners convert their dollar reserves into physical metals through Shanghai (Discovery Alert, 2026; Equiti, 2025)¹⁶. Given that Western exchanges operate with fractional reserves, such a shock would cause the collapse of COMEX due to its inability to deliver. As analyst Zoltan Pozsar argues,

¹⁵ This superiority is directly reflected in U.S. defence expenditure, which continuously exceeds the combined military budgets of all other global competitors. See: SIPRI, Military Expenditure Database, Stockholm International Peace Research Institute, 2023.

¹⁶ This trend of mass withdrawals and purchases of physical gold by the central banks of BRICS countries, led by China, is also officially confirmed by the latest global reports on precious metal reserves. Data according to: World Gold Council, Quarterly Report on Gold Demand and Central Bank Reserves, 2025.

this leads towards the creation of an order in which “our money”, the dollar, no longer has value without “their commodities” (Pozsar, 2023).

The destruction of COMEX would lead to an explosion in commodity prices and an inflationary shock to the United States. Given that the new “Trump Corollary” within the framework of the Monroe Doctrine relies on the reindustrialisation of the American continent, for which metals are indispensable, such a price surge would render American production uncompetitive.

In the context of our central hypothesis, the picture becomes entirely clear: while the United States, through Neo-Monroeism, “locks down” the physical space of the Western Hemisphere, including Venezuela’s resources and the Panama Canal, China, through an indirect approach, devalues the very currency in which that control is capitalised. While the adversary raises the physical ramparts of its hemisphere, the attacker cuts off its global financial bloodstream.

Conclusion

Two hundred years after James Monroe warned the European powers to stay away from the New World, the United States of America is compelled once again to draw its red lines. The analysis of the historical genesis and contemporary application of the Monroe Doctrine shows that it has never been a static document, but rather a flexible instrument of grand strategy, adapting from a defensive shield into an imperial sword.

The contemporary reaffirmation of the Doctrine through the National Security Strategy of the 47th President does not represent a mere return to the past, but an adaptation to the new reality of a multipolar world. Unlike the nineteenth century, when the threat was military-political in nature, embodied by the Holy Alliance, or the twentieth century, when it was ideological, embodied by the USSR, the contemporary threat to the American hemisphere is economic and infrastructural, personified by the rise of China.

The research fully confirms the proposed hypothesis: China’s geoeconomic expansion of the American hemisphere directly causes the transition of the American foreign policy paradigm from global liberal internationalism to regional transactional realism. The actions of the new administration — from demands for control over the Panama Canal, through the militarisation of the fight against migration, to economic decoupling from China — represent operational confirmation of this shift and the actual implementation of the “Trump Corollary”.

This new Monroeism is transactional and devoid of sentimentality about the “promotion of democracy”. It sends a clear message: the survival of the United States as a global superpower depends primarily on its ability to re-establish absolute control over the Western Hemisphere. In this sense, the year 2025 does not mark the end of American interventionism, but rather its concentration on the vital geopolitical space in which “America for the Americans” is translated as “America under Washington’s control, free from Beijing’s influence”. Thus, the circle closes: the Monroe Doctrine,

created as the shield of a young republic, becomes in the twenty-first century the last line of defence of a faltering empire.

References

- [1] Adams, J. (2008). A case study of the role of multinational corporations in Sino-U.S. relations and international affairs [Master's thesis, Georgetown University]. Georgetown University Repository. <https://repository.library.georgetown.edu/bitstream/handle/10822/553274/adamsjohn.pdf>
- [2] Al Jazeera. (2025, April 1). Why is China angry about a plan to sell two ports on the Panama Canal? <https://www.aljazeera.com/news/2025/4/1/why-is-china-angry-about-a-plan-to-sell-two-ports-on-the-panama-canal>
- [3] Autoridad del Canal de Panamá. (2025, April). Press release from the Panama Canal: Joint declaration on security matters. <https://pancanal.com/en/press-release-from-the-panama-canal/>
- [4] Barr, W. P. (1989, June 21). Authority of the FBI to override international law in extraterritorial law enforcement activities [Memorandum opinion for the Attorney General]. Office of Legal Counsel, U.S. Department of Justice. <https://www.justice.gov/file/24241/download>
- [5] Bloomberg. (2024, September 7). Trump pledges 100% tariff for nations that shun the dollar. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-09-07/trump-pledges-100-tariff-for-countries-that-shun-the-dollar>
- [6] Channel News Asia. (2026, January). What the US capture of Maduro means for China's interests in Venezuela and beyond. <https://www.channelnewsasia.com/east-asia/us-venezuela-capture-maduro-china-latin-america-taiwan-implications-5817086>
- [7] Collins, A. (2010). Suvremene sigurnosne studije [Contemporary security studies]. Politička kultura.
- [8] Discovery Alert. (2026). Shanghai Gold Exchange: Physical settlement & trading. <https://discoveryalert.com.au/shanghai-gold-exchange-market-position-2026/>
- [9] Drug Enforcement Administration. (2025). 2025 National Drug Threat Assessment. U.S. Department of Justice. <https://www.dea.gov/documents/2025/2025-05/13/national-drug-threat-assessment>
- [10] Econovis.net. (2024, May 17). U.S. vs. China: Dominant global sources of manufactured goods imports (2000 vs. 2024). <https://forumgeopolitica.com/article/how-resilient-is-brics-in-the-storm-of-geopolitics-part-4>
- [11] Equiti. (2025). Gold at the core of China's bid to reshape global finance. <https://www.equiti.com/sc-en/news/market-insights/chinas-gold-strategy-courting-foreign-reserves-to-reshape-global-finance/>
- [12] Forca, B. (2018). Strategija reforme strategija [Strategy of strategy reform]. Vojno delo, 70(3), 176–192. <https://doi.org/10.5937/vojdela1803176F>

- [13] Gilderhus, M. T. (2006). The Monroe Doctrine: Meanings and messages. *Presidential Studies Quarterly*, 36(1), 5–16.
- [14] Inflation Reduction Act of 2022, Pub. L. No. 117–169, 136 Stat. 1818. (2022). <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/5376>
- [15] Investopedia. (2026a, January 6). Why Venezuela struggles to produce oil despite having the world's largest reserves. <https://www.investopedia.com>
- [16] Investopedia. (2026b, January 6). The mystery of Venezuela's oil: Why the world's largest reserves are barely being pumped. <https://www.investopedia.com/the-mystery-of-venezuela-s-oil-why-the-world-s-largest-reserves-are-barely-being-pumped-11910395>
- [17] Jevtić, D., Talijan, M., & Dumić, A. (2018). Geopolitičke promene i prekompozicije u globalnim odnosima [Geopolitical changes and recompositions in global relations]. *Vojno delo*. <https://doi.org/10.5937/vojdela1802025J>
- [18] Lynch, J. (2006). *Simón Bolívar: A life*. Yale University Press.
- [19] May, E. R. (1975). *The making of the Monroe Doctrine*. Harvard University Press.
- [20] Mearsheimer, J. J. (2014). *The tragedy of great power politics*. W. W. Norton & Company.
- [21] Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2021). China-CELAC joint action plan for cooperation in key areas (2022–2024). https://www.mfa.gov.cn/eng/zy/jj/2020zt/kjgzbdyyq/202112/t20211207_10463459.html
- [22] Oren, I. (1998). A theory of armament. *Conflict Management and Peace Science*, 16(1), 1–29.
- [23] Perkins, D. (1963). *A history of the Monroe Doctrine* (3rd ed.). Little, Brown, and Company.
- [24] Petrović, R. (2023). *Politički sistemi država Latinske Amerike* [Political systems of Latin American states]. Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića; Institut za evropske studije.
- [25] Popp, G. (2019, September). Kinetic and non-kinetic tactics of competing powers over the coming decade [SMA White Paper]. NSI / Strategic Multilayer Assessment Office.
- [26] Pozsar, Z. (2023). War and interest rates: The rise of Bretton Woods III. *Credit Suisse Economics*.
- [27] Siddiqui, R. (2026, January 5). Who really owns Venezuela's oil? China vs. Trump showdown begins. *Modern Diplomacy*. <https://moderndiplomacy.eu/2026/01/05/who-really-owns-venezuelas-oil-china-vs-trump-showdown-begins/>
- [28] SIPRI. (2023). Military expenditure database. Stockholm International Peace Research Institute. <https://www.sipri.org/databases/milex>
- [29] The Guardian. (2025, March 14). China criticises Hong Kong firm's sale of majority stake in Panama ports. <https://www.theguardian.com/world/2025/mar/14/china-criticises-hong-kong-firms-sale-of-majority-stake-in-panama-ports>
- [30] Tian, N., Lopes da Silva, D., Liang, X., Scarazzato, L., Béraud-Sudreau, L., & Assis, A. (2023, April). Trends in world military expenditure, 2022 [SIPRI Fact Sheet]. SIPRI. <https://doi.org/10.55163/PNVP2622>

[31] Trump, D. J. (2025a, January 20). The inaugural address. The White House. <https://www.whitehouse.gov/remarks/2025/01/the-inaugural-address/>

[32] Trump, D. J. (2025b, November). National Security Strategy of the United States of America. The White House. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf>

[33] U.S. Department of State. (n.d.). The Monroe Doctrine, 1823. Office of the Historian, Foreign Service Institute. <https://history.state.gov/milestones/1801-1829/monroe>

[34] U.S. Energy Information Administration. (2023). Country analysis executive summary: Venezuela. <https://www.eia.gov/international/analysis/country/VEN>

[35] Visual Capitalist. (2025, December 30). All of the world's oil reserves by country, in one visualization. <https://www.visualcapitalist.com>

[36] World Gold Council. (2025). Quarterly report on gold demand and central bank reserves. <https://www.gold.org/goldhub/research/gold-demand-trends/gold-demand-trends-full-year-2025/central-banks>

S u m m a r y

Two centuries after President James Monroe delineated the Western Hemisphere as an exclusive sphere of influence for the United States, the shifting geopolitical dynamics of the 21st century have necessitated a dramatic reaffirmation of this policy. This paper analyzes the historical evolution of the Monroe Doctrine, examining its transformation from a 19th-century defensive posture to its contemporary iteration through the lens of the 2025 National Security Strategy (NSS) of the 47th U.S. President. The central hypothesis of the research posits that the unprecedented Chinese geoeconomic expansion into the Latin American hemisphere serves as the primary catalyst for the transition of the U.S. foreign policy paradigm, shifting it away from global liberal internationalism toward regional transactional realism.

Confronted with the erosion of its economic primacy in Latin America and the expanding infrastructural footprint of the People's Republic of China, Washington is compelled to re-establish absolute hegemony over its "strategic backyard." This regional consolidation is viewed not as a retreat, but as an existential prerequisite for enduring global great power competition. Utilizing a robust methodological framework that combines the content analysis of strategic and legal documents, most notably the 2025 NSS and the pivotal 1989 Barr Memorandum, with a comparative analysis of macroeconomic trade data, the paper identifies three foundational pillars of this emerging "Neo-Monroeism," formally codified within the strategy as the "Trump Corollary."

The first pillar centers on the strategic denial of access to non-hemispheric rivals. The analysis meticulously details the escalating conflict over critical maritime infrastructure, specifically focusing on the Panama Canal as a vital geopolitical chokepoint. The current U.S. administration actively seeks to replace Chinese logistics op-

erators (such as CK Hutchison) with American corporate entities, explicitly treating foreign ownership of hemispheric ports as a direct violation of U.S. national security. This aggressive decoupling approach has inevitably triggered retaliatory legal and economic measures from Beijing, unequivocally confirming that Latin America has transitioned from a peripheral zone into a primary theater of great power competition.

The second pillar concerns the profound militarization of border security and the assertive extraterritorial application of domestic law. By strategically designating transnational drug cartels as “foreign terrorist organizations,” the U.S. legally justifies unilateral military and law enforcement actions across sovereign borders. The paper provides a comprehensive legal analysis of this interventionism, tracing its jurisprudential roots to the 1989 “Barr Memorandum,” which formally authorizes the FBI and the U.S. military to override customary international law during extraterritorial enforcement operations. This legal precedent is critically contextualized through the 2026 coercive actions against the Venezuelan state leadership. The research argues that the “narco-terrorism” classification serves primarily as a convenient geopolitical pretext aimed at regaining control over the world’s largest proven oil reserves, which are currently heavily mortgaged to Chinese financial interests.

The third pillar focuses on the asymmetric response of rival powers, moving beyond traditional political and military analysis to explore the sophisticated mechanisms of modern monetary warfare. The paper argues that while the U.S. attempts to physically and legally fortify the Western Hemisphere, China and its BRICS partners are responding asymmetrically by targeting the fundamental vulnerability of U.S. power, the hegemony of the U.S. dollar. By attacking the Western-dominated commodity pricing mechanisms (particularly the COMEX exchange) and demanding physical delivery of strategic resources, Beijing seeks to force a decoupling of prices that could precipitate a shift toward a commodity-backed financial order, thereby undermining the economic foundation of the American empire.

In conclusion, the paper asserts that the 2025 National Security Strategy definitively marks the end of the U.S. self-proclaimed role as a “global policeman” and signals the dawn of its new posture as a “fortress guardian.” The “Trump Corollary” represents a raw, unsentimental projection of power, fundamentally aimed at hemispheric resource monopolization and the systematic exclusion of Chinese influence. Ultimately, the historical circle closes: the Monroe Doctrine, originally conceived in 1823 as a fragile defensive shield for a young republic, has structurally evolved into the final, aggressive line of defense for a mature empire striving to preserve its core geographic and economic sphere of influence amidst the turbulent realities of a multipolar world order.

Key words: *James Monroe, Monroe Doctrine, U.S. National Security Strategy, 47th U.S. President, Transactional Realism, Great Power Competition, Geoeconomics, Asymmetric Warfare*

© 2026 The Author. Published by Vojno delo (<http://www.vojnodeo.mod.gov.rs>). This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

„МОНРООВА ДОКТРИНА” – 200 ГОДИНА КАСНИЈЕ

Зоран Б. Обрадовић¹

Ненад С. Стајковић²

Достављен: 4.2.2026.

Кориговано: 27.3.2026.

Прихваћен: 3.6.2026.

Језик рада: Српски

Тип рада: Прегледни рад

DOI број: 10.5937/vojdela2602023O

Апстракт: Основни проблем рада је економска и инфраструктурна пенетрација нехемисферских ривала, превасходно Кине, у геополитички простор Латинске Америке, што директно угрожава традиционалну доминацију Сједињених Америчких Држава. Предмет истраживања обухвата амерички стратешки одговор кроз савремену реафирмацију Монроове доктрине, која је формално кодификована у Стратегији националне безбедности 47. председника САД из 2025. године. У раду се полази од хипотезе да убрзани кинески геоекономски продор у америчку хемисферу директно узрокује транзицију америчке спољнополитичке парадигме са глобалног либералног интернационализма на регионални трансакциони реализам. Циљ истраживања је објашњење нових облика „неомонроизма” и анализирање кључних политичких, правних и економских механизма Вашингтона за пројекцију моћи у сопственом суседству. Примењени су метод анализе садржаја стратешких и правних докумената (СНБ 2025, Баров меморандум), историјски метод за праћење еволуције доктрине, као и компаративна анализа макроекономских података. Резултати истраживања доказују да се нова америчка стратегија ослања на три кључна стуба: искључивање стратешких ривала из контроле виталне инфраструктуре попут Панамског канала, милитаризацију граничне безбедности и екстериторијалну примену права ради овладавања енергетским ресурсима. Крајњи закључак је да савремена примена Монроове доктрине не представља повратак у изолационизам, већ агресивну одбрану регионалне хегемоније и изградњу „Тврђаве Америке” као неопходног геостратешког предуслова за опстанак САД као суперсиле у мултиполарном свету.

¹ Универзитет одбране у Београду, Школа националне одбране „Војвода Радомир Путник”, Београд, Република Србија, email: obradoviczoran2011@gmail.com, orcid <https://orcid.org/0009-0006-7078-499X>

² Универзитет одбране у Београду, Војна академија, Београд, Република Србија, <https://orcid.org/0009-0003-8451-4235>

Кључне речи: *Монроова доктрина, Стратегија националне безбедности САД, 47. председник САД, трансакциони реализам, неомонроизам, Латинска Америка, мултиполарност*

Ако Америка жели концесије, она мора да се бори за њих. Морамо купити моћ својом крвљу.

Џејмс Монро, 1823. године

Увод

Током задњих 200 година од прокламовања Монроове доктрине цела планета постала је „Западна хемисфера” и „америчко двориште”, територија обавезујућег америчког мешања и од „сугерисања” решења по свим унутрашњим питањима, до њиховог наметања, врло често отвореном војном силом. Наметање решења имало је три основне фазе: ограничено наметање до почетка Другог светског рата, пажљиво наметање од краја Другог светског рата до пада Берлинског зида и директно наметање од 1991. године до краја прве деценије 21. века (Collins, 2010). Последњих 15 година (до почетка и током „Специјалне војне операције” у Украјини), сматрамо, карактерише се директним наметањем невојним средствима (Rorr, 2019), које јачањем мултиполаризма опада на ниво индиректног (пажљивог) утицаја (Forca, 2018).

Док теоријску основу за разумевање промене америчке доктрине налазимо код аутора који анализирају некинетичке тактике и мултиполаризам (нпр. Rorr, 2019; Forca, 2018), конкретни потези 47. америчког председника Доналда Трампа, попут потписних наредби и изнетих ставова, представљају емпиријску потврду транзиције ка новом облику америчког утицаја.

У редовном говору о стању нације пети амерички председник Џејмс Монро формулисао је неколико начела америчке спољне политике која су изазвала велику пажњу у америчкој јавности, али и у латиноамеричким и европским државама.³ (Gilderhus, 2006) У најкраћим цртама, те тезе подразумевале су да земље које су се избориле за политичку независност на америчким континентима не смеју бити предмет европске реколонизације, док ће САД „сваки покушај мешања европских сила у унутрашња питања слободних америчких земаља” – укључујући наметање властитих политичких система – сматрати „ударом на властити мир и безбедност”. „Заузврат”, говорио је тада Монро, „Америка неће оспоравати права и претензије европских сила у њиховим постојећим америчким колонијама, нити ће се мешати у унутрашњу европску политику” (U.S. Department of State, n.d; Perkins, 1963).

У тренутку када је држао свој говор – углавном утемељен на документу који је саставио његов наследник у Белој кући, а тадашњи државни секретар Џон

³ Ових пар теза углавном се тицало политичког суверенитета низа држава које су се након Наполеонових ратова избориле за независност од шпанске монархије, а које је велики број европских колонијалних сила посматрао као плен који треба задобити.

Квинси Адамс (John Quincy Adams) – САД су се састојале од 24 савезне државе, укљештене између огромних територија Британске и Шпанске империје, и мало ко је у том спољнополитичком програму видео нешто више од солидарности са покретом за ослобођење и уједињење Јужне Америке по северноамеричком моделу, које је у то време (са много елана и slabим успехом) спроводио харизматични Симон Боливар (Simón Bolívar)⁴ (Collins, 2010).

Тек неких 100 година касније, након што је унија колонија прво прерасла у најнапреднију и најбрже растућу економију света по завршетку Првог светског рата, затим у локалног хегемона са „месијанским” комплексом, а на крају у глобалну суперсилу која је цртала мапе међуратне и послератне Европе и Источне Азије, Адамсов „сувопарни” документ⁵ препознат је као визионарска политичка стратегија која је послужила као један од кључних инструмената у претварању америчке републике у империју са глобалним амбицијама (Collins, 2010; Mearsheimer, 2014).

Полазећи од ових историјских премиса и савремених геополитичких промена, у овом раду поставља се главна истраживачка хипотеза: кинески геоекономски продор у америчку хемисферу директно узрокује транзицију америчке спољнополитичке парадигме са глобалног либералног интернационализма на регионални трансакциони реализам. Уједно, тестирање ове узрочно-последичне везе и објашњење нових облика „неомонроизма” представља основно истраживачко питање овог рада.

Од регионалног страха до глобалне премоћи

Сједињене Америчке Државе су у време проглашења Монроове доктрине 1823. године, у поређењу са европским гигантима, биле млада и војно неразвијена нација. Иако су зазирале од моћи Британске империје, рестауриране монархистичке Француске и експанзионистичке Русије, амерички државници препознали су јединствену геополитичку прилику. Користећи се чињеницом да је британска морнарица због сопствених интереса била против поновне колонизације Јужне Америке, САД су храбро објавиле доктрину која је Нови свет декларисала као сферу америчког интереса. Иако су тада биле преслабе да је саме војно спроведу, ова декларација, подупрта имплицитном британском поморском силом, поставила је темељ за будућу америчку превласт на западној хемисфери и симболично је означила почетак њеног успона као светске силе. (May, 1975).

Процес претварања САД у светску силу није се десио преко ноћи. Све се окренуло када су САД ступиле на глобалну сцену већ током Првог светског рата, диктирајући услове за послератни мир кроз Вилсонових 14 тачака. Овај успон

4 Симон Хосе Антонио де ла Сантисима Тринидад Боливар и Паласиос (шп. *Simón José Antonio de la Santísima Trinidad Bolívar y Palacios*, живео од 24. јула 1783. до 17. децембра, 1830) био је јужноамерички револуционарни вођа. Боливар је био баскијског порекла. Водио је борбе за независност у Венецуели, Колумбији, Еквадору, Перуу, Панами и Боливији. У тим државама и у већини осталих држава Јужне Америке, Симон Боливар се сматра херојем.

5 Постхумно назван „Монроова доктрина”.

кулминирао је након Другог светског рата, када су САД успоставиле глобалну равнотежу са супротстављеним совјетским блоком.

Након урушавања тог блока САД више нису имале препреке да логику „америчке изузетности“ и ексклузивне зоне утицаја прошире далеко ван својих граница. Током униполарног момента, кроз различите итерације америчке велике стратегије (од Клинтонове и Бушове, до Обамине администрације), америчка спољна политика интервенисала је широм планете. Уместо да се НАТО распусти након нестанка Варшавског пакта, он је искоришћен као инструмент за продирање у геостратешку дубину супарничких великих сила.

Оваква пракса представљала је покушај глобализације Монроове доктрине – третирање готово целог света, укључујући источну Европу и Блиски исток, као проширеног „америчког дворишта“. Међутим, управо је оваква империјална пренапрегнутост (тзв. глобални интервенционизам) илустровала неодрживост таквог приступа у 21. веку.⁶ Како се мултиполарност убрзавала, а ривали попут Кине почели да економски продиру у саму Латинску Америку, САД су приморане да напусте амбицију универзалне хегемоније и да се, кроз нову Стратегију националне безбедности из 2025. године, хитно врате заштити сопствене хемисфере. (Jevtić et al., 2018)

(Анти)колонијализам САД у првих 100 година Монроове доктрине

Суштинска вредност доктрине (као и свих великих стратешких докумената у историји човечанства) налази се у њеној амбивалентности (Gilderhus, 2006). САД су добиле „право“ да се позивају на њу, иако је једнострана, тврдећи да на нивоу националне политике обавезује Вашингтон на супротстављање колонијализму и борбу за „слободу и просперитет“ свих народа Америке, а с друге стране, по потреби, Доктрина је била темељ изолационистичке политике (Collins, 2010).⁷

С друге стране, Доктрина је била повод за војне интервенције, ембарга, поморске блокаде, санкције, финансирање политичких преврата и оружаних побуна, па и отворене окупације и анексије „слободних и независних“ латиноамеричких земаља ако би њихова политика била процењена као било какав облик претње за „земљу слободних и дом храбрих“, односно уколико би дошло до било каквих интересних сукобљавања (Oren, 1998). Латинска Америка је тада проглашена ексклузивном интересном зоном утицаја и деловања САД, „америчким

⁶ О размерама ове пренапрегнутости најбоље сведочи податак да амерички војни расходи чине скоро 40% укупних глобалних издвајања за одбрану, што дугорочно представља огроман економски терет. Детаљније о трендовима војне потрошње видети у: Tian, N., Lopes da Silva, D., Liang, X., Scarazzato, L., Béraud-Sudreau, L., & Assis, A., *Trends in world military expenditure*, 2022, SIPRI, 2023.

⁷ Која се опет позивала на чувени говор Џона Квинсија Адамса из 1821. године, у коме је државни секретар тврдио да „Америка не иде у иностранство у потрази за чудовиштима која ће уништити, она добронамерно жели слободу и независност за све“, што је представљало рани израз концепта америчке изузетности.

двориштем” (American backyard), што суштински представља и данас, уз пар „одметнутих” земаља које проживљавају најтеже године (неке и деценије) своје историје (Adams, 2008).

За тих првих 100 година примене доктрине САД су више него удвостручиле своју територију и заокружиле своје поседе на северноамеричком континенту, и то у великој мери за рачун „слободног и независног” Мексика, али и кроз серију нискоинтензитетних, али окрутних и често потпуно геноцидних ратова против урођеничког, индијанског становништва. Затим су неприметно прошириле појам „америчког дворишта” да укључује и шпанске поседе у Карибима и Пацифику (Collins, 2010). На тај начин САД су својој империји припојиле Порторико, Гвам, Хаваје, Маријанска острва и Самоу, али су такође успоставиле клијентистичке режиме на Куби и Филипинима (Adams, 2008).

„Ослобођени” народи Кубе, Хаваја и Филипина убрзо су били у прилици да на сопственој кожи осете двоструке аршине америчке технократије (Collins, 2010), које су пре њих осетили аутохтони амерички народи Чирокија, Лакота, Команча, Крика, Ирокеза, али и амерички Јужњаци који су идеју самоуправе и самоопредељења схватили превише дословно (Oren, 1998; May, 1975).

Америка је од европског колонијализма преузела све најгоре особине. Монроова доктрина била је идеално оружје: с једне стране проглашавала је узвишене идеале слободе и равноправности,⁸ а с друге претварала Западну хемисферу у америчку „кутију са песком”, унутар које је могла да расте, развија се и у релативном миру од турбуленција светске политике спроводи своје политичке експерименте (Gilderhus, 2006). Вечито верне симулакрумима „правне државе” и „демократских процедура”, америчке институције су уредно редеофинисале и надограђивале Доктрину како би се под њу могле подвести све агресивније амбиције и све незаситији апетити младе империје. Управо је оваква историјска апсолутна контрола над Западном хемисфером представљала неопходан темељ америчке глобалне моћи, што директно објашњава и нашу основну хипотезу: када је тај логистички и ресурсни темељ данас угрожен кинеским продором, Вашингтон је приморан да напусти глобализам и врати се агресивном регионалном реализму (Gilderhus, 2006).

Једна од првих званичних „измена и допуна” – „Олнијев королар” из 1895 – дозволио је Америци да посредује, наравно посредством своје војске и морнарице, у територијалним споровима у Латинској Америци, што је довело до мешања у спор Британије и Венецуеле око регије Гвајана Ескиба (Gilderhus, 2006).⁹ „Рузвелтов королар” послужио је као увод у серију „деколонијација” у Карибима и Централној Америци, које је водио амерички председник Теодор Рузвелт (тзв. „банана ратови”). При томе су довољан повод за интервенцију били „угрожени интереси америчких компанија”, укључујући и наплату дугова које су латиноамеричке државе наивно нагомилале код америчких банака (Adams, 2008).

⁸ Које су се са америчког континента све више преливале на америчке зависне територије и ускоро-америчке-колоније.

⁹ На такав начин да то дан-данас представља потенцијални извор регионалне нестабилности.

„Лоцов королар” проширио је Доктрину на рад страних корпорација, чија је делатност на америчком континенту могла да изазове агресивну реакцију америчке државе (Adams, 2008). У питању је спољнополитичка пракса коју теоретичари често називају „топовњачком дипломатијом”¹⁰ (Gunboat diplomacy) (Gilderhus, 2006).

Најзад, почетком 20. века, уласком у Први светски рат под вођством председника Вудроа Вилсона, САД су коначно „изашле из љуштуре” (сопственог изолационизма). Одлучујући економски и војни допринос америчких снага на страни Антанте не само да је преокренуо ток рата већ је позиционирао Вашингтон као главног арбитра у послератној Европи. Кроз Вилсонових „14 тачака” и активно уплитање у креирање Версајског мировног поретка, овај глобални оружани сукоб омогућио им је да почну да раде оно што су првобитно обећале да неће радити – да се директно мешају у унутрашње ствари Европе. Тиме је започет процес ширења логике „америчког дворишта” далеко ван граница Западне хемисфере, на само европско тло (Collins, 2010). Монроова доктрина тако је постала кључни део тзв. „Велике стратегије” (Grand Strategy) САД у првој половини 20. века, чиме је дефинисала нови глобални интервенционизам под плаштом ширења демократије (Adams, 2008; Collins, 2010).

Савремене реакције: Боливаријанизам као одговор на неомонроизам

Да Монроова доктрина није само историјски реликт већ горуће политичко питање најбоље илуструје Међународни антиимперијалистички форум одржан у театру Војне академије у Каракасу почетком децембра 2023. године. Скуп, симболично организован на двестоту годишњицу Монроовог говора, носио је назив „Боливаријанизам vs. монроизам”. Овај догађај кристалише савремену реакцију држава Латинске Америке које америчку политику више не посматрају кроз призму „заштите демократије”, већ као отворени неоимперијализам.

Док Сједињене Државе континуирано модификују Монроову доктрину како би задржале право на унилатералне интервенције и економску доминацију (чији је најекстремнији симбол опстанак војне базе и затвора Гвантанамо на Куби), државе Латинске Америке свој савремени отпор граде на оживљавању идеја Симона Боливара (Petrović, 2023). Боливарска доктрина подразумева истинско ослобађање, деколонизацију и пре свега – интеграцију америчког југа.

Историјски концепт Велике Колумбије (Gran Colombia, 1819–1831), коју је Боливар основао као моћну, уједињену државу способну да парира спољним силама (Lynch, 2006), данас се реактивира као геополитички идеал. Иако је та

¹⁰ Термин се односи на империјалну праксу великих сила (првенствено САД и Велике Британије) крајем 19. и почетком 20. века. Уместо покретања скуких копнених инвазија ради наплате дугова или изнуђивања повољних трговинских уговора од слабијих држава у Латинској Америци и Азији, велике силе упутиле би тешко наоружане бродове (топовњаче) испред главних лука тих земаља. Сама физичка присутност ратних бродова и демонстрација силе представљале су недвосмислену претњу гранатирањем, чиме су се изнуђивали политички и економски уступци без званичне објаве рата

држава кратко трајала, њена суштина – да је јединство једини гарант суверенитета – постала је основа савременог „боливаријанизма” (Petrović, 2023).

У контексту наше хипотезе савремена реакција Латинске Америке на амерички повратак „регионалном трансакционом реализму” огледа се управо у овом идеолошком отпору. Суочене са притисцима Вашингтона који своје двориште покушава да „закључа”, земље попут Венецуеле користе боливаријанизам као политичку платформу за одбацивање америчког патернализма. Што је још важније, овај идеолошки отпор служи им као легитимизација за тражење алтернативних стратешких партнера ван Западне хемисфере, превасходно у Кини и земљама БРИКС-а, чиме се директно убрзава геоекономска пенетрација о којој говори основна хипотеза.

Реафирмација Монроове доктрине кроз Стратегију националне безбедности 47. председника САД

Објављивање нове Стратегије националне безбедности САД у новембру 2025. године означило је дефинитиван раскид са либералним интернационализмом и повратак реалистичкој, хемисферо-центричној спољној политици. Док су претходне администрације често занемаривале Латинску Америку фокусирајући се на Евроазију, администрација 47. председника експлицитно кодификује „Трампов королар”¹¹ Монроовој доктрини”. Овај документ не само да оживљава принципе из 1823. године већ их редифинише кроз призму савременог сукоба великих сила, постављајући Западну хемисферу као ексклузивну зону америчког суверенитета, економске доминације и безбедносног примата.

Анализа стратегије открива три кључна стуба овог неомонроистичког приступа:

- искључивање ривала,
- милитаризацију граничне безбедности,
- контролу стратешких ресурса.

¹¹ Реч „королар” (енгл. *Corollary*, лат. *Corollarium*) је израз који се користи у Стратегији националне безбедности САД из новембра 2025. године где на страни 5 пише „Trump Corollary to the Monroe Doctrine”, у етимолошком смислу реч потиче од латинске речи *corollarium*, што је изворно значило „напојница”, „дар” или „мали венац” који се давао глумцима или гостима. Касније је у логици и математици добила значење „неопходна последица” или „додатак који се подразумева”. У логици и математици королар је тврдња која директно следи из неке већ доказане теореме, без потребе за новим великим доказивањем. Пример: Ако је теорема „Сви људи су смртни”, королар би био „И цар је смртан”. Не морате посебно доказивати за цара, то следи само по себи из главне тврдње.

„Трампов королар”: Искључивање нехемисферских ривала

Срж нове стратегије је концепт „ускраћивања приступа” (denial of access). Документ јасно наводи: „Ускратићемо не-хемисферским конкурентима могућност да позиционирају снаге... или да поседују и контролишу стратешки виталну имовину у нашој хемисфери”. Ово је директан одговор на економску и инфраструктурну пенетрацију Кине у регион, коју Вашингтон сада третира као егзистенцијалну претњу еквивалентну некадашњем европском колонијализму¹² (Trump, 2025b).

За разлику од Хладног рата, где је фокус био на идеологији, „Трампов королар” је трансакциони. Он уводи принцип „Придобити и проширити” (Enlist and Expand), којим се од регионалних партнера захтева да „одбаце супарнички утицај” и ускладе своје безбедносне и економске политике са САД у замену за приступ америчком тржишту. Стратегија најављује ревизију глобалног војног присуства како би се ресурси преусмерили на „хитне претње у нашој хемисфери”, чиме се Латинска Америка поново дефинише као примарна геополитичка позорница америчке националне безбедности. (Trump, 2025b)

Контрола стратешких тачака: Случај Панамског канала

Операционализација „Трамповог королара” највидљивија је у односу према кључној инфраструктури. Стратегија налаже „хитну идентификацију стратешких тачака и ресурса у Западној хемисфери” ради њихове заштите. У том контексту реторика 47. председника о Панамском каналу добија своју стратешку потврду.

Држећи инаугурациони говор, председник је поновио намеру да „врати” Панамски канал, тврдећи да га de facto контролише Кина преко економских концесија (Trump, 2025a). Иако је канал 1999. године прешао у надлежност Панаме, нова СНБ експлицитно наводи да САД неће толерисати страно власништво над „кључном инфраструктуром, лукама и војним инсталацијама” у свом дворишту.¹³ Ово отвара врата за ревизију постојећих аранжмана под изговором националне безбедности, третирајући кинеско комерцијално присуство у панамским лукама као кршење Монроове доктрине.

¹² Ова кинеска геоекономска пенетрација званично је формализована кроз стратешке документе Пекинга који државе Латинске Америке директно интегришу у иницијативу „Појас и пут”. Детаљније видети званични план сарадње: Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China, China-CELAC joint action plan for cooperation in key areas (2022–2024), 2021.

¹³ Овај нови амерички стратешки став брзо је операционализован кроз недавне билатералне дипломатске споразуме усмерене на сузбијање кинеског утицаја на Каналу (Autoridad del Canal de Panamá, 2025).

У вези са тим треба поменути да је кинеска компанија „СК Hutchison” управљала лукама Балбоа и Кристобал од 1997. године, када је Панама компанији доделила 25-годишње концесије. Концесије су обновљене на још 25 година 2021, а сада ће америчка компанија „BlackRock” преузети власништво над њима. Геополитичка тежина ове трансакције потврђена је реакцијом Пекинга. Непосредно након најаве да ће амерички „BlackRock” преузети контролу над лукама Балбоа и Кристобал, кинеске власти покренуле су поступак против компаније „СК Hutchison”. Државна управа за регулацију тржишта (SAMR) отворила је антимонополску истрагу, док су државни медији у Хонгконгу овај потез окарактерисали као „чин издаје” и „кукавичко повиновање” америчком притиску (The Guardian, 2025; Al Jazeera, 2025). Ова правна одмазда Пекинга доказује да Кина луке у Панами није посматрала као комерцијалну имовину, већ као стратешке упоришне тачке (strategic strongholds) у америчком дворишту, чији је губитак директна последица примене нове америчке стратегије.

Безбедност граница и „Тврђава Америка”

Трећи елемент реафирмације доктрине је редефинисање миграција као војнобезбедносног питања. Стратегија проглашава да је „ера масовних миграција завршена” и поставља безбедност граница као „примарни елемент националне безбедности”.

Овај приступ легитимизује употребу силе против недржавних актера. Проглашењем нарко-картела за „стране терористичке организације”, Вашингтон себи даје право на унилатералне војне акције („употребу смртоносне силе”) на територији суседних држава, замењујући досадашњи модел сарадње у спровођењу закона директним војним ангажовањем. Оваква политика представља модерну, милитаризовану верзију Рузвелтовог королара, где САД преузимају улогу „полицајца” који силом успоставља ред на својим границама ради заштите од „инвазије”.

Међутим, економски национализам 47. председника има и своју предаторску димензију према традиционалним савезницима. Док се реторички оштрица стратегије усмерава ка ваневропским ривалима (Кини), пракса показује да амерички закони попут Закона о смањењу инфлације (Inflation Reduction Act, 2022) и његових наследника у новој стратегији делују као магнет који извлаче европски индустријски капитал. Комбинација масивних државних субвенција и јефтине енергије (коју Стратегија истиче као стратешки приоритет за реиндустријализацију) ствара неодољив притисак на немачке компаније да своје погоне селе преко океана. Како документ наводи, циљ је да се производња врати кући (re-shore), али у свету ограничених ресурса америчка реиндустријализација директно води ка деиндустријализацији Немачке. Тиме се Монроова доктрина у економском смислу проширује: она више не брани само Западну хемисферу од упада, већ активно усисава виталне капацитете из Европе како би осигурала америчку доминацију.

Правни континуитет интервенционизма: Од Баровог меморандума (1989) до случаја Мадуро (2026)

Операционализација „Трамповог королара“ не почива само на политичкој вољи већ на чврстом, иако контроверзном, правном утемељењу које датира с краја Хладног рата. Кључни документ који легитимизује савремене акције Вашингтона у Западној хемисфери јесте Меморандум Канцеларије за правне савете (Office of Legal Counsel) од 21. јуна 1989. године, насловљен „Овлашћење ФБИ да пренебрегне међународно право у екстериторијалним активностима спровођења закона“. Аутор овог документа, тадашњи помоћник државног тужиоца Вилијам Бар (William Pelham Barr) поставио је правни преседан који данашња администрација користи као *carte blanche* за деловање против режима у Каракасу.

Баров меморандум експлицитно тврди да „председник, делујући преко државног тужиоца, има инхерентно уставно овлашћење да нареди FBI-у да истражује и хапси појединце због кршења закона САД, чак и ако те акције крше обичајно међународно право“. Штавише, у документу се наводи да такве акције нису забрањене чак ни чланом 2 (4) Повеље Уједињених нација (који гарантује територијални интегритет држава), јер та одредба није „самоизвршна“ (non-self-executing) у америчком праву.

Суштина ове правне логике је да суверенитет других држава не представља препреку за америчку извршну власт када је у питању одбрана националних интереса или спровођење америчких закона. У меморандуму се закључује да хапшење извршено кршењем страног или међународног права не крши четврти амандман америчког Устава, чиме се отклањају унутрашње правне препреке за отмице страних државника.

Примена на случај Венецуеле: Наркотероризам као изговор

Ова правна матрица, првобитно коришћена за оправдање инвазије на Панаму и хапшење Мануела Норијеге 1989. године, данас је реактивирана у пуном капацитету кроз акцију против венецуеланског председника Николаса Мадуре. Позивајући се на „Трампов королар“ и Стратегију националне безбедности која нарко-картеле дефинише као стране терористичке организације, администрација је искористила Баров преседан да спроведе екстериторијално хапшење (*de facto* отмицу) председника Мадуре и његове супруге. Као што Меморандум из 1989. наводи, САД задржавају право да „користе своја статутарна овлашћења за хапшење појединаца... чак и ако FBI-јеве акције крше међународно право“.

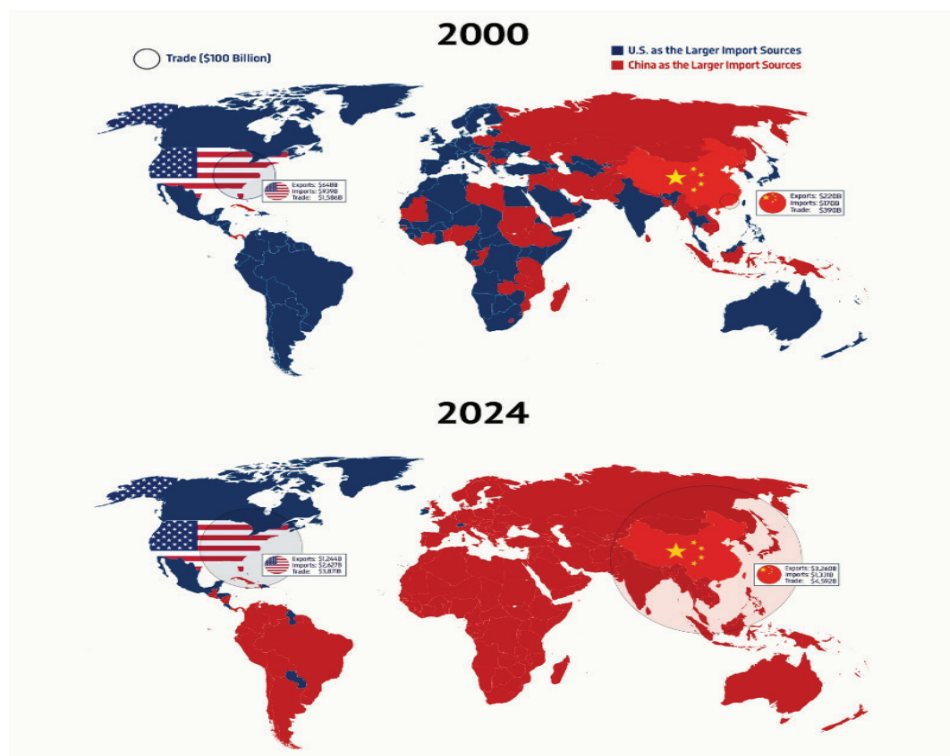
Овим чином САД су послале јасну поруку целој Западној хемисфери: статус шефа државе и међународни дипломатски имунитет не важе уколико Вашингтон неког лидера означи као претњу по своју унутрашњу безбедност (Homeland

Security). Правна логика Вилијама Бара да је „извршна власт овлашћена да делује у несагласности са међународним правом” постала је врховни закон „америчког дворишта”. Случај Мадуро тиме престаје да буде изоловани инцидент и постаје потврда да је Монроова доктрина у 21. веку еволуирала у право САД на неограничену полицијску и војну интервенцију против било ког субјекта јужно од реке Рио Гранде.

Користећи овакву конструкцију, администрација 47. председника САД означила је венецуеланско руководство као нарко-терористе. Међутим, треба напоменути да су наркотици, према званичном извештају надлежних тела из САД, у знатно мањој мери заступљени као претња из овог правца у односу на стратешке интересе који се тичу нафте. Наиме, Процена националне претње од дрога за 2025. годину (NDTA), коју издаје америчка ДЕА, фокус ставља готово искључиво на мексичке картеле и фентанил, док Венецуелу помиње само маргинално у контексту мигрантских банди,¹⁴ а не као примарни извор наркотика (Drug Enforcement Administration [DEA], 2025). Овај технички податак разоткрива да је етикета нарко-тероризма првенствено геополитички инструмент за легитимизацију контроле над највећим светским резервама нафте,¹⁵ а не одраз стварне безбедносне претње по САД.

14 У поменутом извештају (NDTA 2025) фокус америчких безбедносних служби у вези са Венецуелом примарно је усмерен на транснационалне криминалне групе попут Трен де Арагве (*Tren de Aragua*), које се баве изнудама и трговином људима дуж мигрантских рута, док су главни вектори претње наркотицима лоцирани у Мексику.

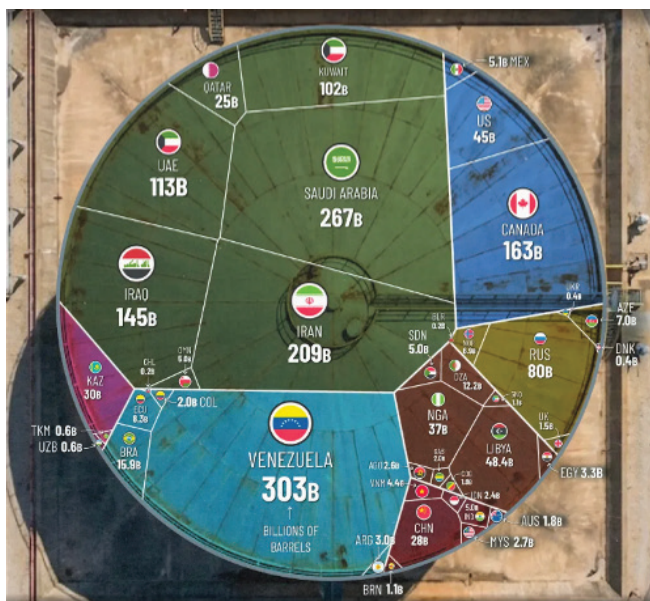
15 Према званичним подацима Организације земаља извозница нафте (ОПЕК), Венецуела поседује највеће доказане резерве сирове нафте на свету, процењене на преко 303 милијарди барела, чиме надмашује чак и Саудијску Арабију.

Слика 1. Доминантни глобални извори увоза индустријске робе – упоредни преглед САД и Кине (2000. и 2024. године)

Извор: Преузето са Econovis (2024), на основу података Службе за статистику САД (U.S. Census Bureau) и Генералне управе царина Народне Републике Кине (General Administration of Customs of China).

На Слици 1 приказана је структурна геополитичка промена у глобалној трговини поређењем две суперсиле. Овај визуелни приказ јасно илуструје разлог реафирмације Монроове доктрине: док је 2000. године Западна хемисфера била економски интегрисана са САД (плава зона), 2024. показује скоро потпуну доминацију Кине (црвена зона). Стратегија из 2025. године је директан одговор на ову тенденцију у оквиру које је Кина преузела доминацију у зони ексклузивних интереса САД – то је покушај Вашингтона да поврати примат у региону где је изгубио економску битку од Пекинга. Анализирајући стање из 2024, јасно је зашто актуелна администрација тврди да је Монроова доктрина угрожена.

Слика 2. Државе са највећим доказаним резервама нафте у свету
(стање крајем 2025. године)

Извор: Преузето према Visual Capitalist (2025), на основу података ОПЕК-а (ОПЕК) и Владе Канаде

Као што је претходно анализирано у контексту екстериторијалних акција против венецуеланског руководства, Слика 2 пружа недвосмислену визуелну и статистичку потврду стварних геополитичких мотива Вашингтона. Са 303 милијарде барела доказаних резерви Венецуела поседује највећа нафтна богатства на планети, надмашујући чак и традиционалне блискоисточне силе попут Саудијске Арабије (Investopedia, 2026b). Овај податак директно оснажује нашу аргументацију: агресивна примена „Трамповог королара“ и позивање на Баров меморандум нису примарно мотивисани борбом против нарко-картела, већ хитном потребом да се обезбеди ексклузивна контрола над највећим светским енергетским ресурсом у сопственом „дворишту“. У тренутку када кинески геоекономски утицај у региону расте, овакви ресурси постају кључни фактор због којег САД прелазе на регионални трансакциони реализам.

Слика 3. Месечна производња сирове нафте у Венецуели у хиљадама барела дневно (2022–2025)

Извор: Преузето према Investopedia (2026a), на основу података ОПЕК-а и CEIC.

Како се може уочити на Слици 3, након вишегодишњег колапса производња сирове нафте у Венецуели бележи благи тренд раста и стабилизације у периоду од 2022. до почетка 2025. године, достижући ниво од нешто испод милион барела дневно (995.000). Међутим, иако крива показује краткорочни опоравак, овај обим рада представља тек мали део историјских капацитета с обзиром на то да је деведесетих година индустрија производила преко 3 милиона барела дневно. Венецуела данас чини мање од 1% глобалне производње због дугогодишњих економских санкција, недостатка опреме и репроматеријала, политичких одлука, као и саме технолошке тешкоће екстракције тешке сирове нафте.¹⁶

Управо у овом вакууму моћи и урушеној инфраструктури крије се срж наше хипотезе. Кина је постала највећи купац преостале произведене нафте из Венецуеле, преузимајући око 80% извоза (директно или индиректно). Венецуела је *de facto* економски колонизована од Пекинга, коме на име отплате старих дугова дугује око 60 милијарди долара (Modern Diplomacy, 2026; Channel News Asia, 2026). Оваква геоекономска пенетрација у зону највећих светских резерви нафте директно узрокује реакцију Вашингтона, стављајући нову америчку администрацију у отворен сукоб са Пекином око контроле ресурса у сопственом дворишту.

¹⁶ Прецизне податке о историјском паду производње, као и процене тренутних капацитета Венецуеле у контексту глобалног снабдевања сировом нафтом, редовно анализира америчка Управа за енергетске информације. Видети: U.S. Energy Information Administration (EIA), *Country analysis executive summary: Venezuela*, 2023.

Асиметрични одговор Пекинга: Заобилажење Монроове доктрине кроз слом COMEX-а

Ако напустите долар, нећете пословати са Сједињеним Државама, јер ћемо увести царине од 100 одсто на вашу робу.

Доналд Трамп, предизборни скуп у Мосинеју, Висконсин, 7. септембар 2024.

Најава обрачуна са земљама БРИКС-а није била тајна. Још током предизборне кампање 2024. године 47. председник САД јасно је дефинисао цену супротстављања америчкој монетарној хегемонији (Bloomberg, 2024). Ова изјава потврђује да су тарифе у новој стратегији дизајниране не само као заштита домаће индустрије већ као казнени механизам за сваку државу која покуша да тргује у јуанима или валутама покривеним златом, чиме се економски суверенитет других нација директно подређује очувању долара.

Како се овај глобални финансијски сукоб уклапа у реактивирање Монроове доктрине 200 година касније? Одговор је у природи савременог асиметричног ратовања. Иако нова америчка стратегија подразумева агресивно војно позиционирање у Западној хемисфери како би се заштитили ресурси, очекивање да ће Кина војно интервенисати ради заштите својих интереса у Венецуели или Панами је нереално. Уместо да шаље носаче авиона у Карипско море – чиме би директно активирала војни одговор САД у складу са традиционалним тумачењем Монроове доктрине – Кина се води филозофијом Сун Цуа („победити без борбе”). Географска удаљеност и америчка поморска супериорност¹⁷ чине кинетички сукоб нелогичним. Уместо тога Пекинг заобилази амерички регионални штит и напада „Ахилову пету” америчке моћи – доларски финансијски систем и контролу над ценама роба преко њујоршке берзе COMEX.

COMEX (Commodity Exchange Inc.) је место где се одређују глобалне цене злата, сребра и бакра, углавном кроз трговину папирним дериватима (фјучерсима). Америчка економска моћ почива на способности да преко ове берзе држи цене стратешких метала вештачки ниским како би ојачала долар. Кина, као највећи купац физичких сировина, користи Шангајску берзу злата (Shanghai Gold Exchange – SGE) као главно оружје за напад на овај систем. За разлику од Њујорка, SGE функционише на принципу физичке испоруке полуга. Сценарио „одмазде” подразумева да Кина и БРИКС партнери конвертују своје доларске резерве у физичке метале преко Шангаја (Discovery Alert, 2026; Equiti, 2025).¹⁸ С обзиром на то да западне берзе оперишу са фракционим резервама, овакав удар изазвао би колапс COMEX-а због немогућности испоруке. Како истиче ана-

17 Ова супериорност директно се рефлектује кроз америчка издвајања за одбрану, која континуирано премашују војне буџете свих осталих глобалних такмаца заједно. Видети: SIPRI, Military expenditure database, Stockholm International Peace Research Institute, 2023.

18 Овај тренд масовног повлачења и куповине физичког злата од централних банака земаља БРИКС-а, предвођених Кином, званично потврђују и најновији глобални извештаји о резервама племенитих метала. Подаци према: World Gold Council, Quarterly Report on Gold Demand and Central Bank Reserves, 2025.

литичар Золтан Позар, ово води ка стварању поретка у којем „наш новац” (долар) више не вреди без „њихове робе” (Pozsar, 2023).

Уништење COMEX-а довело би до експлозије цена сировина и инфлаторног удара на САД. С обзиром на то да се нови „Трампов королар” у оквиру Монроове доктрине ослања на реиндустријализацију америчког континента (за коју су метали неопходни), овакав скок цена учинио би америчку производњу неконкурентном.

У контексту наше основне хипотезе слика постаје потпуно јасна: док САД кроз неомонроизам „закључавају” физички простор Западне хемисфере (ресурсе Венецуеле, Панамски канал), Кина индиректним приступом (indirect approach) обезвређује саму валуту у којој се та контрола капитализује. Док противник подиже физичке бедеме своје хемисфере, нападач му пресеца глобални финансијски доток крви.

Закључак

Две стотине година након што је Џејмс Монро упозорио европске силе да се држе даље од Новог света, Сједињене Америчке Државе приморане су да поново исцртају своје црвене линије. Анализа историјске генезе и савремене примене Монроове доктрине показује да она никада није била статичан документ, већ флексибилан инструмент велике стратегије који се прилагођавао од дефанзивног штита до империјалног мача.

Данашња реафирмација Доктрине кроз Стратегију националне безбедности 47. председника не представља пуки повратак у прошлост, већ адаптацију на нову реалност мултиполарног света. За разлику од 19. века када је претња била војно-политичка (Света алијанса), или 20. века када је била идеолошка (СССР), савремена претња америчкој хемисфери је економска и инфраструктурна, персонификована у успону Кине.

Истраживање у потпуности потврђује постављену хипотезу: кинески геоекономски продор у америчку хемисферу директно узрокује транзицију америчке спољнополитичке парадигме са глобалног либералног интернационализма на регионални трансакциони реализам. Потези нове администрације – од захтева за контролом Панамског канала, преко милитаризације борбе против миграција, до економског раздвајања од Кине – представљају оперативну потврду ове промене и стварну имплементацију „Трамповог королара”.

Овај нови монроизам је трансакциони и лишен сентименталности о „ширењу демократије”. Он шаље јасну поруку: опстанак САД као глобалне суперсиле зависи првенствено од њене способности да поново успостави апсолутну контролу над Западном хемисфером. У том смислу 2025. година није крај америчког интервенционизма, већ његова концентрација на витални геополитички простор, где се „Америка Американцима” преводи као „Америка под управом Вашингтона, без утицаја Пекинга”. Тиме се круг затвара: Монроова доктрина, настала као штит младе републике, у 21. веку постаје последња линија одбране посрнуле империје.

Литература

- [1] Adams, J. (2008). *A case study of the role of multinational corporations in Sino-U.S. relations and international affairs*. Master's thesis. Georgetown University. Georgetown University Repository. Preuzeto 10. januara 2026. <https://repository.library.georgetown.edu/bitstream/handle/10822/553274/adamsjohn.pdf>
- [2] Autoridad del Canal de Panamá. (2025, April). *Press release from the Panama Canal*. Joint declaration on security matters. Preuzeto 10. januara 2026. <https://pancanal.com/en/press-release-from-the-panama-canal/>
- [3] Al Jazeera. (2025, April 01). *Why is China angry about a plan to sell two ports on the Panama Canal?* Business and Economy News. Al Jazeera. Preuzeto 10. januara 2026. <https://www.aljazeera.com/news/2025/4/1/why-is-china-angry-about-a-plan-to-sell-two-ports-on-the-panama-canal>
- [4] Barr, W. P. (1989, June 21). *Authority of the FBI to override international law in extraterritorial law enforcement activities* (Memorandum opinion for the Attorney General). Office of Legal Counsel, U.S. Department of Justice. Preuzeto 10. januara 2026. <https://www.justice.gov/file/24241/download>
- [5] Bloomberg. (2024, September 7). *Trump pledges 100% tariff for nations that shun the dollar*. Bloomberg. Preuzeto 10. januara 2026. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2024-09-07/trump-pledges-100-tariff-for-countries-that-shun-the-dollar>
- [6] Channel News Asia. (2026, January). What the US capture of Maduro means for China's interests in Venezuela and beyond – CNA. Preuzeto 25. januara 2026. <https://www.channelnewsasia.com/east-asia/us-venezuela-capture-maduro-china-latin-america-taiwan-implications-5817086>
- [7] Collins, A. (2010). Suvremene sigurnosne studije. (Contemporary security studies). Politička kultura.
- [8] Drug Enforcement Administration. (2025). *2025 National Drug Threat Assessment*. U.S. Department of Justice. Preuzeto 27. decembra 2025. <https://www.dea.gov/documents/2025/2025-05/13/national-drug-threat-assessment>
- [9] econovis.net. (2024, May 17). U.S. vs. China: Dominant Global Sources of Manufactured Goods Imports (2000 vs. 2024). Preuzeto 10. januara 2026. <https://forumgeopolitica.com/article/how-resilient-is-brics-in-the-storm-of-geopolitics-part-4>
- [10] Forca, B. (2018). Strategija reforme strategija (Strategy of strategy reform). *Vojno delo*, 70(3), 176–192. <https://doi.org/10.5937/vojdela1803176F>
- [11] Gilderhus, M. T. (2006). The Monroe Doctrine: Meanings and Messages. *Presidential Studies Quarterly*, 36(1), 5–16.
- [12] Inflation Reduction Act of 2022, Pub. L. No. 117–169, 136 Stat. 1818 (2022). Preuzeto 10. januara 2026., sa <https://www.congress.gov/bill/117th-congress/house-bill/5376>
- [13] Investopedia. (2026a, January 6). *Why Venezuela struggles to produce oil despite having the world's largest reserves*. Investopedia. Preuzeto 10. januara 2026. <https://www.investopedia.com>

- [14] Investopedia. (2026b, January 6). The mystery of Venezuela's oil: Why the world's largest reserves are barely being pumped. Preuzeto 10. januara 2026. <https://www.investopedia.com/the-mystery-of-venezuela-s-oil-why-the-world-s-largest-reserves-are-barely-being-pumped-11910395>
- [15] Jevtić, D., Talijan, M., & Dumić, A. (2018). Geopolitičke promene i prekompozicije u globalnim odnosima (Geopolitical changes and recompositions in global relations). *Vojno delo*. <https://doi.org/10.5937/vojdela1802025J>
- [16] Lynch, J. (2006). *Simón Bolívar: A Life*. Yale University Press.
- [17] May, E. R. (1975). *The making of the Monroe Doctrine*. Harvard University Press.
- [18] Mearsheimer, J. J. (2014). *The Tragedy of Great Power Politics*. W. W. Norton & Company.
- [19] Ministry of Foreign Affairs of the People's Republic of China. (2021). *China-CELAC joint action plan for cooperation in key areas (2022-2024)*. https://www.mfa.gov.cn/eng/zy/jj/2020zt/kjgzbdffyq/202112/t20211207_10463459.html
- [20] Oren, I. (1998). A theory of armament. *Conflict Management and Peace Science*, 16(1), 1–29.
- [21] Perkins, D. (1963). *A history of the Monroe doctrine* (3rd ed.). Little, Brown, and Company.
- [22] Petrović, R. (2023). *Politički sistemi država Latinske Amerike* (Political systems of Latin American states). Izdavačka knjižarnica Zorana Stojanovića; Institut za evropske studije.
- [23] Popp, G. (2019, September). *Kinetic and non-kinetic tactics of competing powers over the coming decade* (SMA White Paper). NSI / Strategic Multilayer Assessment Office.
- [24] Pozsar, Z. (2023). *War and interest rates: The rise of Bretton Woods III*. Credit Suisse Economics.
- [25] Discovery Alert. (2026). *Shanghai Gold Exchange: Physical settlement & trading*. Preuzeto 14. februara 2026. <https://discoveryalert.com.au/shanghai-gold-exchange-market-position-2026/>
- [26] Equiti. (2025). *Gold at the core of China's bid to reshape global finance*. Preuzeto 10. januara 2026. <https://www.equiti.com/sc-en/news/market-insights/chinas-gold-strategy-courting-foreign-reserves-to-reshape-global-finance/>
- [27] Siddiqui, R. (2026, January 5). Who really owns Venezuela's oil? China vs. Trump showdown begins. *Modern Diplomacy*. Preuzeto 10. januara 2026. <https://moderndiplomacy.eu/2026/01/05/who-really-owns-venezuelas-oil-china-vs-trump-showdown-begins/>
- [28] SIPRI. (2023). *Military expenditure database*. Stockholm International Peace Research Institute. <https://www.sipri.org/databases/milex>
- [29] The Guardian. (2025, March 14). China criticises Hong Kong firm's sale of majority stake in Panama ports Preuzeto 10. januara 2026. <https://www.theguardian.com/world/2025/mar/14/china-criticises-hong-kong-firms-sale-of-majority-stake-in-panama-ports>

[30] Tian, N., Lopes da Silva, D., Liang, X., Scarazzato, L., Béraud-Sudreau, L., & Assis, A. (2023, April). *Trends in world military expenditure, 2022* (SIPRI Fact Sheet). SIPRI. <https://doi.org/10.55163/PNVP2622>

[31] Trump, D. J. (2025a, January 20). *The Inaugural Address*. The White House. <https://www.whitehouse.gov/remarks/2025/01/the-inaugural-address/>

[32] Trump, D. J. (2025b, November). *National Security Strategy of the United States of America*. The White House. Preuzeto 10. januara 2026. <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2025/12/2025-National-Security-Strategy.pdf>

[33] U.S. Department of State. (n.d.). *The Monroe Doctrine, 1823*. Office of the Historian, Foreign Service Institute. Preuzeto 10. januara 2026. <https://history.state.gov/milestones/1801-1829/monroe>

[34] U.S. Energy Information Administration. (2023). *Country analysis executive summary: Venezuela*. Preuzeto 10. januara 2026. <https://www.eia.gov/international/analysis/country/VEN>

[35] Visual Capitalist. (2025, December 30). *All of the world's oil reserves by country, in one visualization*. Visual Capitalist. Preuzeto 10. januara 2026. <https://www.visualcapitalist.com>

[36] World Gold Council. (2025). *Quarterly Report on Gold Demand and Central Bank Reserves*. Preuzeto 10. januara 2026. <https://www.gold.org/goldhub/research/gold-demand-trends/gold-demand-trends-full-year-2025/central-banks>

Р е з и м е

Два века након што је председник Џејмс Монро дефинисао Западну хемисферу као ексклузивну сферу утицаја Сједињених Америчких Држава, променљива геополитичка динамика 21. века наметнула је потребу за драматичном реафирмацијом ове политике. У овом раду анализира се историјска еволуција Монроове доктрине, истражујући њену трансформацију од дефанзивног става из 19. века до њене савремене итерације кроз призму Стратегије националне безбедности (СНБ) 47. председника САД из 2025. године. Централна хипотеза истраживања полази од става да незапамћена кинеска геоекономска пенетрација у латиноамеричку хемисферу представља примарни катализатор за транзицију америчке спољнополитичке парадигме, померајући је од глобалног либералног интернационализма ка регионалном трансакционом реализму.

Суочен са ерозијом свог економског примата у Латинској Америци и све већим инфраструктурним присуством Народне Републике Кине, Вашингтон је приморан да поново успостави апсолутну хегемонију над својим „стратешким двориштем”. Ова регионална консолидација не посматра се као повлачење, већ као егзистенцијални предуслов за опстанак у дугорочном глобалном надметању великих сила. Користећи снажан методолошки оквир који комбинује анализу садржаја стратешких и правних докумената, пре свега СНБ из 2025. и кључног Баровог меморандума из 1989. године, са компаративном анализом макроеко-

номских трговинских података, рад идентификује три темељна стуба овог настајућег „неомонроизма“, који је унутар стратегије формално кодификован као „Трампов королар“.

Први стуб фокусира се на стратешко ускраћивање приступа (*strategic denial of access*) нехемисферским ривалима. Анализа детаљно приказује ескалацију сукоба око критичне поморске инфраструктуре, са посебним фокусом на Панамски канал као витално геополитичко чвориште. Актуелна америчка администрација активно настоји да замени кинеске логистичке оператере (попут компаније *CK Hutchison*) америчким корпоративним ентитетима, експлицитно третирајући страну власништво над хемисферским лукама као директно кршење националне безбедности САД. Овакав агресивни приступ економског раздвајања (*decoupling*) неизбежно је изазвао узвратне правне и економске мере Пекинга, недвосмислено потврђујући да је Латинска Америка прешла из периферне зоне у примарно поприште сукоба великих сила.

Други стуб односи се на дубоку милитаризацију граничне безбедности и агресивну екстериторијалну примену домаћег права. Стратешким проглашавањем транснационалних нарко-картела за „стране терористичке организације“, САД правно легитимизују унилатералне војне и полицијске акције преко граница суверених држава. Рад пружа свеобухватну правну анализу овог интервенционизма, пратећи његове јуриспрудентне корене до „Баровог меморандума“ из 1989. године, који формално овлашћује FBI и америчку војску да пренебрегну обичајно међународно право током екстериторијалних операција спровођења закона. Овај правни преседан критички је контекстуализован кроз принудне акције против венецуеланског државног руководства 2026. године. Истраживање доказује да класификација „нарко-тероризма“ служи првенствено као погодан геополитички изговор чији је циљ повратак контроле над највећим доказаним резервама нафте на свету, које су тренутно под великом хипотеком кинеских финансијских интереса.

Трећи стуб фокусира се на асиметрични одговор ривалских сила, превазилазећи традиционалну политичку и војну анализу како би се истражили софистицирани механизми модерног монетарног ратовања. Док САД покушавају физички и правно да утврде Западну хемисферу, Кина и њени БРИКС партнери одговарају асиметрично, гађајући фундаменталну рањивост америчке моћи, хегемонију америчког долара. Нападом на механизме одређивања цена сировина којима доминира Запад (посебно на берзу COMEX) и захтевањем физичке испоруке стратешких ресурса, Пекинг настоји да изнуди раздвајање цена које би могло убрзати прелазак на финансијски поредак подржан реалним робама, чиме би се поткопао економски темељ америчке империје.

У закључку, рад потврђује да Стратегија националне безбедности из 2025. године дефинитивно означава крај самопроглашене улоге САД као „глобалног полицијца“ и најављује освит њеног новог става као „чувара тврђаве“. „Трампов королар“ представља сурову, несентименталну пројекцију моћи, фундаментално усмерену на хемисферску монополизацију ресурса и систематско искључивање кинеског утицаја. На крају, историјски круг се затвара: Монроова доктрина, првобитно замишљена 1823. године као крхки дефанзивни штит за младу републику,

структурално је еволуирала у последњу, агресивну линију одбране за зrelu империју која настоји да очува своју кључну географску и економску сферу утицаја усред турбулентних реалности мултиполарног светског поретка.

Кључне речи: *Џејмс Монро, Монроова доктрина, Стратегија националне безбедности САД, 47. председник САД, трансакциони реализам, надметање великих сила, геоекономија, асиметрично ратовање*

© 2026 Аутори. Објавило *Војно дело* (<http://www.vojnodeo.mod.gov.rs>). Ово је чланак отвореног приступа и дистрибуира се у складу са лиценцом Creative Commons (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

